

ОПШТИНА МОДРИЧА

**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗА
РАВНОПРАВНОСТ ПОЛОВА
НА ПОДРУЧЈУ ОПШТИНЕ МОДРИЧА
ЗА ПЕРИОД 2023-2026. ГОДИНА**

Март, 2023. године

САДРЖАЈ:

1.	Увод	стр. 4
2.	Правни и институционални оквир за равноправност полова	стр. 6
2.1.	Међународни правни оквир	стр. 6
2.2.	Домаћи правни оквир	стр. 8
2.3.	Институционални механизми за равноправност полова	стр. 10
3.	Правни оквир за израду Локалног акционог плана општине Модрича	стр. 10
4.	Равноправност полова у општини Модрича	стр. 12
4.1.	Стање равноправности полова у општини Модрича	стр. 12
4.2.	Институционални механизам равноправности полова општине	стр. 13
4.3.	Родно одговорна анализа буџета општине Модрича	стр. 14
4.4.	Демографски подаци о општини Модрича	стр. 15
4.5.	Тренутно стање равноправности полова по областима	стр. 16
4.5.1.	Спречавање и сузбијање насиља по основу пола	стр. 16
4.5.2.	Јавни живот и доношење одлука	стр. 23
4.5.3.	Рад, запошљавање и приступ економским ресурсима	стр. 26
4.5.4.	Образовање, наука, култура и спорт	стр. 28
4.5.5.	Здравље, превенција и заштита	стр. 32
4.5.6.	Социјална заштита	стр. 32
4.6.	Идентификовани проблеми	стр. 34
4.7.	Препоруке по областима	стр. 34
5.	Циљеви и активности Акционог плана	стр. 35
6.	Мониторинг и евалуација	стр. 41

1. Увод

Примјена и унапређење принципа равноправности полова у свим подручјима друштвеног и приватног живота и рада у локалним заједницама, од кључног је значаја за благостање и развој становништва Републике Српске. Постизање равноправности полова је кључно за заштиту фундаменталних људских права, развијање демократског друштва, поштовање владавине права, те економски раст и конкурентност.

Локални акциони план за родну равноправност је допринос примјени Закона о равноправности полова БиХ, јер је његова намјена да обезбиједи примјер свим другим локалним институцијама, организацијама цивилног друштва и пословним субјектима у заједници да и они уграде принципе једнакости и равноправности полова у свој рад и дјелују на друштвено одговоран начин.

Увођење принципа једнакости и равноправности полова у локалној заједници од изузетног је значаја, јер је локални ниво власти најнепосреднији и најближи локалном становништву.

Локалне заједнице функционишу према принципима рада локалне самоуправе, те стога имају специфичну врсту одговорности, како сами према себи тако и према становништву. Локална самоуправа истовремено има и одговорност и обавезу да поштује принципе, стандарде и обавезе које произилазе из закона, стратегија, политика и програма са нивоа Републике Српске, БиХ и из међународних докумената.

Један од основних принципа људских права и основних слобода јесте равноправност полова и он се посматра са аспекта цијелог друштва, односно положаја жена и мушкараца у том друштву. Сам појам равноправност полова се односи на једнака права, одговорности и могућности жена и мушкараца, дјечака и дјевојчица.

Равноправност полова није искључиво питање социјалне правде већ такође представља нужан услов за друштвени и економски развој земље, с посебним нагласком на смањење сиромаштва и побољшање квалитета живота за све грађане.

Из наведеног произилази да је обавеза општинских власти да преузму све активности како би интегрисали принципе равноправности жена и мушкараца, посебно са аспекта учешћа у јавном и политичком животу на локалном нивоу.

Локални акциони план (ЛАП) за равноправност полова општине Модрича је стратешко-плански документ Општине, који својом имплементацијом треба да подстиче будући раст и развој заједнице, те унаприједи равноправност полова у заједници. Увођење принципа равноправности полова у развојне политике, стратегије, пројекте и програме је од посебног значаја на локалном нивоу, јер је локални ниво власти најнепосреднији и најближи грађанима/кама.

Локални акциони план општине Модрича се односи на период од 2023-2026. година и усклађен је са одговарајућим стратешким документима и политикама које се односе на област родне равноправности и локалног развоја.

Наведени акциони план оперативно је вођен од стране Радне групе за израду локалног акционог плана општине Модрича коју су сачињавали: чланови Комисије за равноправност полова Општине Модрича, службеници Општине Модрича, представници Центра за социјални рад Модрича, Дома здравља Модрича, Завода за запошљавање РС – Биро Модрича, Развојне агенције општине Модрича, Средњошколског центра „Јован Цвијић“ Модрича и УГ „Будућност“ Модрича. Стручну и савјетодавну помоћ током комплетног процеса израде акционог плана пратили су стручни сарадници из Центер центра – Центра за једнакост и равноправност полова Републике Српске и консултантца из ОЗОН пројекта задужена за област равноправности полова.

Дефиниције основних појмова кориштених у овом Акционом плану преузети су из Закона о равноправности полова БиХ, а односе се на сљедеће појмове:

- а) **пол** значи биолошке и психолошке карактеристике по којима се разликују лица мушког и женског пола, а означава и центер/род као социолошки и културолошки условљену разлику између лица мушког и женског пола и односи се на све улоге и особине које нису условљене или одређене искључиво природним или биолошким факторима, него су прије производ норми, праксе, обичаја и традиције и кроз вријеме су промјенљиви;
- б) **равноправност полова** значи да су лица мушког и женског пола једнако присутна у свим областима јавног и приватног живота, да имају једнак статус, једнаке могућности за остваривање свих права, као и једнаку корист од остварених резултата;
- ц) **равноправан третман** свих лица мушког и женског пола подразумијева обезбјеђивање одсуства дискриминације по основу пола;
- д) **једнаке могућности свих лица без обзира на пол** подразумијевају одсуство препрека за економско, политичко и друштвено учешће по основу пола;
- е) **дискриминација у језику** постоји када се користи искључиво један граматички род као генерички појам;
- ф) **институционални механизми за равноправност полова** подразумијевају тијела и лица која успостављају надлежни законодавни, извршни и органи управе на свим нивоима власти у Босни и Херцеговини ради спровођења Закона о равноправности полова у БиХ, координисања и реализације програмских циљева из Центер акционог плана Босне и Херцеговине и обезбјеђивање спровођења међународних стандарда у области равноправности полова;
- г) **Центер акциони план Босне и Херцеговине** је стратегија којом се дефинишу програмски циљеве за остваривање равноправности полова у свим областима друштвеног живота и рада, у јавној и приватној сфери.

2. Правни и институционални оквир за равноправност полова

Правни оквир којег Босна и Херцеговина има обавезу да примјењује у области равноправности полова обухвата неке од најзначајнијих међународних и регионалних докумената које можемо подијелити на оне који долазе из Уједињених нација, Савјета Европе и Европске уније. Иако сваки документ појединачно обухвата или се бави различитим сферама друштвеног и приватног живота, начела једнакости и демократије представљају основне принципе на којима се заснивају права сваког појединца.

Поред међународних и регионалних докумената, домаћи правни оквир – као што је Устав БиХ и Устав Републике Српске – из области равноправности полова се такође базира на поштовању универзалних људских права, али се бави и конкретним правима и обавезама из различитих области које су кључне за једнаке могућности жена, а које су садржане у Закону о равноправности полова БиХ и Жендер акционом плану за БиХ.

2.1. Међународни правни оквир за равноправност полова

На нивоу Уједињених нација најважнији документи из области родне равноправности су:

- CEDAW – Конвенција о уклањању свих облика дискриминације над женама
Генерална скупштина Уједињених нација усвојила је Конвенцију о уклањању свих облика дискриминације жена - CEDAW, која је ступила на снагу 3. септембра 1981. године, као глобални и свеобухватни правно обавезујући међународни уговор. Конвенцију о уклањању свих облика дискриминације над женама (CEDAW) до данас је прихватило више од 90 посто чланица Уједињених нација међу којима и Босна и Херцеговина. CEDAW конвенција је правно обавезујући инструмент за земље потписнице, који је успоставио међународни надзорни механизам - Одбор за уклањање дискриминације жена основан 1982. године. Одбор надзире како се CEDAW примјењује путем разматрања извјештаја које су му државе странке обавезне подносити. Одбор чине 23 стручњакиње/ка високог моралног угледа и стручности за подручје на које се CEDAW односи.

- Пекиншка декларација са Платформом за акцију
1995. године – Четврта свјетска конференција о женама одржана је у Пекингу. Владе земаља и УН су се обавезали на међународне норме и стандарде једнакости између жена и мушкараца, а такође су се обавезали на интегрисање родне перспективе у својим политикама и програмима. Усвајањем Платформе за акцију, међународна заједница се обавезала да ради на унапређењу положаја жена, оснивању механизма за промовисање женских права и развијању инструмената и алата као одговора на ове проблеме.

- Одрживи план развоја за период 2015–2030, познатији и као Агенда 2030
Постизање родне равноправности и оснаживање свих жена и дјевојака дефинисано је као развојни циљ 5 и представља један од 17 циљева одрживог развоја (СДГ). Дефинисано је укупно 9 индикатора за постизање овог циља који се уопштено говорећи односе на унапређење економске позиције жена, повећање броја жена на позицијама одлучивања, смањење насиља над женама, унапређење сексуалног и репродуктивног здравља, те

елиминацији дискриминације.

Прописи на нивоу Савјета Европе:

- Европска повеља о једнакости жена и мушкараца у локалној заједници
Усвојена 2006. године прописује: „Без равноправности у политичком, економском и било ком другом облику одлучивања, не постоји могућност да родна равноправност буде интегрисана у креирање политика. Без активног учешћа жена у процесу изградње нашег друштва као модерног, европски профилисаног и демократског, није могуће остваривање демократије, равноправности и напретка друштва“.

- Истанбулска конвенција
Конвенција Вијећа Европе о спрјечавању и борби против насиља над женама и насиља у породици међународни је уговор потписан 2011. године у Истанбулу, због чега је познат још и као Истанбулска конвенција. Конвенција има за циљ спрјечавање насиља, заштиту жртава и „окончавање некажњивости починитеља“. Истанбулска конвенција је први правно обавезујући и свеобухватан међународни механизам за борбу против насиља над женама и насиља у породици.

- Стратегија за равноправност полова Савјета Европе 2018-2023.
Усвојена 7. марта 2018. године надовезује се на огромну правну и политичку стечевину Савјета Европе (СЕ) која се тиче равноправности полова, као и на постигнућа прве Стратегије за равноправност полова СЕ од 2014. до 2017. Стратегијом се дефинишу циљеви и приоритети СЕ у подручју равноправности полова за период 2018-2023. година, идентификују методе рада, главни партнери, као и мјере потребне за повећање видљивости резултата. Фокус Стратегије је постизање равноправности полова уз оснаживање жена и мушкараца у државама чланицама СЕ путем постојећих инструмената и јачањем правне стечевине СЕ у подручју равноправности полова. У периоду од 2018. до 2023. године фокус ће бити на шест стратешких подручја:

- спрјечавање и борба против родних стереотипа и сексизма,
- спрјечавање и борба против насиља над женама и насиља у породици,
- осигуравање равноправног приступа жена правосуђу,
- постизање равнотеже у заступљености жена и мушкараца при доношењу одлука у политичком и јавном сектору,
- заштита права жена и дјевојчица мигрантица, избјеглица и тражитељица азила,
- увођење начела равноправности полова у све јавне политике.

- Резолуција 176 (2004) о родном мејнстримингу на локалном и регионалном нивоу
Је стратегија за промовисање равноправности жена и мушкараца у градовима и регијама. Позива локалне власти да се обавезу на равноправност полова – да усвоје политику равноправности полова и развију локалне џендер акционе планове, да издвајају финансијска средства кроз буџете, да оцијене садашњу ситуацију, укључујући прикупљање статистичких података разврстану по полу, како би се процијенио утицај који род/пол има на то ко стиче корист одређених политика и да процијене и оцијене утицај нових политика на жене и мушкарце и да их мијењају према локалним потребама.

Принцип равноправности полова, једнаког третмана и једнаких могућности за жене и мушкарце је један од основних правних принципа Европске уније, садржан у оснивачком уговору ЕУ – Амстердамском уговору/споразуму, као и у многим директивама, које су уграђене у законодавство држава чланица. Амстердамски уговор налаже обавезу европској заједници да промовише, у свим својим политикама и активностима, једнакост жена и мушкараца и да се залаже за елиминисање свих неједнакости на основу пола. Споразум уводи концепт коришћења gendermainstreaming-а и увођења специјалних мјера за борбу против свих видова дискриминације. Gendermainstreaming представља уградњу приоритета и потреба жена и мушкараца у све законе стратегије, планове, програме и акције друштва, ради постизања једнакости и равноправности полова, узимајући у обзир посљедице које ће ове акције имати на жене и мушкарце.

У Унији постоје двије циљане стратегије које су усмјерене на унапређење родне равноправности у унутрашњој и вањској политици. Стратегија родне равноправности (2020–2025) као своје главне циљеве, поставља заустављање родно заснованог насиља, рушење родних стереотипа, укидање разлика на основу пола на тржишту рада, постизање једнаког учешћа у различитим секторима привреде, борбу против разлика у плати и пензији на основу пола, укидање разлика на основу пола у подручју економије и постизање родне равнотеже на позицијама одлучивања и у политици. ЕУ Центер акциони план (2021–2025) познат и као ЕУ ГАП III стратешки је документ Европске Уније који се односи на интегрисање родне равноправности у све активности које су везане за провођење заједничке вањске и безбједносне политике. Циљ акционог плана је да повећа допринос Европске Уније у достизању УН-овог Одрживог развојног циља (СДГ) 5 у вањској и унутрашњој политици. Овај документ садржи пет стубова, односно кључних сегмената и то: осигурати да је родна равноправност интегрисана у све аспекте вањске политике; промоција документа и осигуравање његовог провођења, фокусирање на кључне области дјеловања; успостављање примјера другим актерима кроз осигуравање равноправне заступљености мушкараца и жена у политици и на позицијама одлучивања; извјештавање о резултатима, успостављање адекватног мониторинг система.

Бројне су директиве ЕУ које третирају област равноправности полова, од којих су најзначајније и најбројније у области запошљавања и социјалне заштите.

2.2. Домаћи правни оквир за равноправност полова

- Устав Босне и Херцеговине

гарантује висок степен међународно признатих људских права и основних слобода, јер садржи 15 најважнијих инструмената за заштиту људских права, међу којима је и CEDAW, чиме се БиХ обавезује да примијени највише међународно признате стандарде људских права.

Чланом II, став 1. Људска права и основне слободе утврђено је: “БиХ и оба ентитета ће осигурати највиши ниво међународно признатих људских права и основних слобода...” и у оквиру истог члана став 2. Међународни стандарди такође је утврђено: „Права и слободе предвиђени у Европској конвенцији за заштиту људских права и основних

слобода и у њеним протоколима се директно примјењују у БиХ. Ови акти имају приоритет над свим осталим законима“. Протокол 12. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода који је потписала и ратификовала БиХ забрањује дискриминацију у приступу свим правима која су загарантована законима.

Основна одредба Устава БиХ на основу које је припремљен Нацрт цендер акционог плана БиХ за период 2018-2022. година је садржана у члану II 4. Недискриминација којом је утврђено: Уживање права и слобода, предвиђених у овом члану или у међународним споразумима наведеним у Анексу I овог Устава, осигурано је свим особама у БиХ без дискриминације по било којем основу као што је пол, раса, боја, језик, вјера, политичко и друго мишљење, национално или социјално поријекло, повезаност са националном мањином, имовина, рођење или други статус.

- Закон о равноправности полова у Босни и Херцеговини - пречишћен текст („Службени гласник БиХ“, број 32/10)

Доношењем Закона о равноправности полова БиХ (у даљем тексту: ЗРП БиХ) и успостављањем институционалних механизма за равноправност полова на свим нивоима законодавне и извршне власти се знатно унаприједило домаће законодавство у овом сегменту људских права. Закон је најважнији инструмент за развијање свијести о питањима равноправности полова и увођење принципа равноправности полова у јавне политике и прописе. Овај закон уређује, промовише и штити равноправност полова и забрањује дискриминацију, те гарантује једнаке могућности свим грађанима/кама, како у јавној тако и у приватној сфери живота.

Поред тога, Закон обавезује сва државна тијела, на свим нивоима организације власти, и тијела локалне самоуправе, укључујући законодавну, извршну и судску власт, политичке странке, правна лица с јавним овлашћењима, правна лица која су у власништву или под контролом државе, ентитета, кантона, града или општине или над чијим радом јавни орган врши контролу, да осигурају и промовишу равноправну заступљеност полова у управљању, процесу одлучивања и представљању.

Како би се осигурала досљедна имплементација ЗРП БиХ 2006. године усвојен је први Цендер акциони план у БиХ (ГАП БиХ) за период 2006-2011, година као први стратешки документ за увођење принципа равноправности полова у све области јавног и приватног живота. Други ГАП БиХ усвојен је 2013. године за период 2013-2017, а трећи 2018. године за период 2018-2022. Овај стратешки документ садржи стратешке циљеве, који дефинишу приоритетне области дјеловања, те програме и мјере за остваривање тих циљева.

- Устав Републике Српске

се темељи на гарантовању и заштити људских слобода и права у складу са међународним стандардима (члан 5). Даље, у члану 10. Устава Републике Српске наводи се да су грађани Републике равноправни у слободама, правима и дужностима, једнаки су пред законом и уживају исту заштиту без обзира на расу, пол, језик, националну припадност итд.

2.3. Институционални механизми за равноправност полова

Законом о равноправности полова БиХ (ЗРП БиХ) је утврђено постојање и обавеза успостављања институционалних механизма за равноправност полова. Ово је изузетно битна правна гаранција, јер осигурава правну сигурност институција за равноправност полова.

У складу са ЗРП БиХ, кључни институционални механизми за равноправност полова на нивоу БиХ су Агенција за равноправност полова БиХ и Министарство за људска права и избјеглице БиХ, и на ентитетском нивоу, Џендер центар - Центар за једнакост и равноправност полова Владе Републике Српске и Џендер центар Федерације БиХ.

Агенција и ентитетски џендер центри су кључне институције за креирање свеобухватног, системског и координисаног приступа провођењу ЗРП-а. Институционални џендер механизми такође заступају и обрађују молбе, жалбе и представке особа и група особа у којима се указује на повреде неког права из ЗРП-а БиХ у складу са Јединственим правилима за примање и обрађивање молби, жалби и представки особа и група особа („Службени гласник БиХ“, број 72/11). Агенција и џендер центри пружају стручну подршку другим институцијама у процесу провођења обавеза из ЗРП-а.

Мрежа институционалних механизма за џендер питања у БиХ обухвата и законодавну и извршну власт на свим нивоима власти. Комисија за остваривање равноправности полова Парламентарне скупштине БиХ, Комисије за равноправност полова Дома народа и Заступничког дома Парламента Федерације БиХ, те Одбор једнаких могућности Народне скупштине Републике Српске су активне и одржавају редовне сједнице, укључујући и тематске сједнице.

3. Правни оквир за израду Локалног акционог плана општине Модрича

Узимајући у обзир структуру и уставом одређену подјелу надлежности између различитих нивоа власти у БиХ доношењем ЗРП БиХ, БиХ се одлучила да осигура мрежу институционалних механизма за равноправност полова на свим нивоима власти те је утврђена обавеза свих нивоа власти да активно дјелују за остваривање равноправности полова и отклањање дискриминације на основу пола.

Ова обавеза је утврђена у члану 24. ЗРП БиХ који гласи:

„(1) Органи власти на државном и ентитетском нивоу, кантонални органи и органи јединица локалне самоуправе, правне особе са јавним овлашћењима, правне особе у већинском власништву државе, у оквиру својих надлежности, дужни су подузети све одговарајуће и потребне мјере ради провођења одредби прописаних овим Законом и Џендер акционим планом Босне и Херцеговине, укључујући, али не ограничавајући се на:

- а) доношење програма мјера ради постизања равноправности полова у свим областима и на свим нивоима власти;
- б) доношење нових или измјену и допуну постојећих закона и других прописа ради усклађивања са одредбама овог Закона и међународним стандардима за

- равноправност полова;
- в) провођење активности и мјера Центер акционог плана Босне и Херцеговине кроз редовне програме рада уз осигурање буџетских средстава и
 - г) осигурање прикупљања, вођења, анализе и приказивања статистичких података разврстаних по полу.
- (2) Саставни дио програма мјера ради постизања равноправности полова у свим областима укључује, али се не ограничава на:
- а) анализу стања полова у одређеној области;
 - б) имплементацију донесених државних политика кроз акционе планове за равноправност полова и
 - в) мјере за отклањање уочене неравноправности полова у одређеној области.
- (3) Надлежни законодавни, извршни и органи управе свих нивоа власти у Босни и Херцеговини обавезни су основати одговарајуће институционалне механизме за равноправност полова који ће проводити Закон о равноправности полова у Босни и Херцеговини, координисати реализацију програмских циљева из Центер акционог плана Босне и Херцеговине и осигурати провођење међународних стандарда у области равноправности полова.
- (4) Надлежни државни, ентитетски и кантонални органи власти, као и органи јединица локалне самоуправе дужни су све прописе и друге акте из своје надлежности прије упућивања у законску процедуру доставити на мишљење институционалним механизмима за равноправност полова ради усаглашавања са одредбама Закона о равноправности полова у Босни и Херцеговини“.

Управо овај члан ЗРП БиХ представља правни основ за доношење Локалног акционог плана Општине Модрича будући да се доношењем овог акционог плана осигурава досљедна примјена овог Закона али и других обавеза општине у погледу равноправности полова. То је такође случај и са ГАП БиХ који препознаје значај дјеловања и улогу локалних власти када је у питању постизање равноправности полова.

Закон о локалној самоуправи („Службени гласник Републике Српске“, број: 97/16, 36/19 и 16/21), прописује, између осталог, да општина у оквиру својих надлежности обезбјеђује, подстиче и унапређује равноправност полова и остваривање једнаких могућности, те да доноси програм мјера за постизање равноправности полова.

Законом о службеницима и намјештеницима у органима јединица локалне самоуправе („Службени гласник Републике Српске“, број: 97/16) уведена је општа забрана дискриминације и забрана вербалног и сваког другог вида насиља по основу било којег вида дискриминације, па тако и забрана насиља по основу пола. Увођењем једног од основних стандарда за равноправност полова, приликом запошљавања води се рачуна како о полној заступљености запослених тако и о равноправној заступљености полова радних тијела и комисија које спроводе поступак запошљавања у градску, односно општинску управу органа јединица локалне самоуправе.

Основни циљ Закона о заштити од насиља у породици („Службени гласник Републике Српске“, број: 102/12, 108/13, 82/15 и 84/19) је заштита жртава насиља у породици спрјечавањем и сузбијањем насиља у породици којим се крше уставом и законима загарантована основна људска права и слободе.

На 16. редовној сједници Скупштине општине Модрича одржаној 15.07.2022. године усвојена је Одлука о приступању изради Локалног акционог плана за равноправност полова општине Модрича. Циљ израде овог плана је обезбјеђење примјене принципа родне равноправности на локалном нивоу и изградња капацитета јединица локалне самоуправе, институција и невладиних организација за праћење напретка примјене стандарда равноправности полова на подручју општине Модрича.

Како се може закључити из наведених нормативно-правних стандарда за равноправност полова, истима се наглашава потреба гарантовања једнаких права и могућности за све без обзира на било које лично својство и забрана дискриминације по било ком основу, па тако и по основу пола и то у свим областима друштвеног живота, како у јавној тако и у приватној сфери. Такође, истима се прописују обавезе органа власти на свим нивоима, те истиче веома велики значај симултаног и координисаног рада и сарадње свих друштвених актера. Ови стандарди су кроз нормативне акте, почев од устава па преко закона до подзаконских аката и аката локалних заједница, постали обавезујући за све. Ипак, иако је наш правни систем у великој мјери усклађен са домаћим и међународним обавезујућим стандардима за равноправност полова, њихова *de facto* примјена није задовољавајућа.

4. Равноправност полова у општини Модрича

4.1. Стање равноправности полова у општини Модрича

За потребе анализе стања равноправности полова у Општини Модрича извршено је прикупљање, обрада и анализа доступних информација и података што представља и први корак дефинисан чланом 24. Закона о равноправности полова у БиХ.

Анализа стања равноправности полова омогућава утврђивање области у којима евентуално постоји дискриминација или неједнакост у приступу правима, користима и ресурсима између жена и мушкараца, дјевојчица и дјечака по појединим областима. Поред тога, овај приступ омогућује да се истраже узроци таквог стања као и да укаже на то како се они могу промијенити, јер даје основу на којој ће се темељити акциони план.

За потребе ове анализе од стране именоване Радне групе за израду документа прикупљени су следећи подаци:

1. подаци одјељења и служби Општине Модрича,
2. статистички подаци од стране Републичког завода за статистику РС,
3. подаци о незапосленим лицима Завода за запошљавање РС - Биро Модрича,
4. подаци о радницима ЈЗУ Дом здравља Модрича,
5. подаци о осигураним лицима Фонд здравственог осигурања РС- Филијала Добој,

6. подаци о корисницима социјалне помоћи ЈУ Центар за социјални рад Модрича,
7. подаци о ученицима школа са подручја општине, као и радницима и корисницима предшколске установе.

Овај приступ је омогућио:

- дефинисање приоритета и кључних циљева које је потребно остварити и
- утврђивање тренутног стања (не)равноправности полова као и дефинисање начина на који ће се промјене мјерити.

4.2. Институционални механизам равноправности полова општине

У складу са својом надлежношћу, Комисија за равноправност полова представља институционални механизам за равноправност полова Скупштине општине Модрича и има задатак да разматра питања и предлаже мјере из надлежности скупштине, а које се односе на:

- праћење и извјештавање Скупштине о анализи стања полова у општини и провођењу њихових права према Закону о равноправности полова у БиХ;
- промовисање једнаких права и могућности за мушкарце и жене;
- подизање свијести о џендер питањима и њиховом значају у општини и мјесним заједницама;
- разматрање приједлога грађана, удружења грађана, институција и организација за унапређење равноправности полова и подношење извјештаја о томе Скупштини са приједлозима мјера и активности које треба предузети;
- разматрање нацрта и приједлога одлука и других прописа које доноси Скупштина општине и давање мишљења Скупштине са аспекта равноправности полова, те давање приједлога за њихово усаглашавање са Законом о равноправности полова у БиХ;
- сарадња са другим радним тијелима Скупштине;
- предлагање мјера и активности Скупштине за отклањање евентуално утврђених повреда права у домену равноправности полова; и
- остваривање сарадње са Кабинетом начелника и Џендер центром Владе РС.

Комисија за равноправност полова има: предсједника, замјеника предсједника и 3 члана који се бирају из реда одборника у Скупштини и других стручних лица.

Поред радног тијела Скупштине на нивоу Општинске управе Модрича у оквиру Одјељења за привреду и друштвене дјелатности именован је службеник за равноправност полова. Односно, у склопу радног мјеста Самосталног стручног сарадника за туризам, здравствену и социјалну заштиту, хуманитарне и невладине организације Одлуком о именовању службеника од 28.04.2022. године службенику су додати и сљедећи задаци:

- Прикупљање и обрада релевантних података разврстаних по полу.
- Израда извјештаја и информација са подацима из области равноправности полова.
- Имплементација усвојених политика, стратегија и акционих планова за равноправност полова.
- Вршење надзора над примјеном Протокола о поступању и сарадњи надлежних субјеката заштите у случају насиља у породици.

- Сарадња са републичким и државним институцијама, домаћим и страним невладиним организацијама и другим органима и организацијама по питању равноправности полова.
- Извршавање и других задатака у складу са Законом о равноправности полова.

4.3. Родно одговорна анализа буџета општине Модрича

Буџет представља документ у којем се врши процјена буџетских средстава и издатака у току једне фискалне године. Формира се на основу смјерница из Документа оквирног буџета, који израђује Министарство финансија.

Буџет општине израђује надлежно одјељење, односно Одјељење за финансије у сарадњи са Начелником општине, те се исти усваја на Скупштини општине.

Родно одговорно буџетирање подразумијева родно засновану процјену буџета, те укључивање родне перспективе на свим нивоима буџетских процеса и реструктурирање прихода и расхода са циљем унапређења родне равноправности.

Општина Модрича у 2022. години остварила буџет у вриједности од 19.662.500 КМ. Иако није рађена родна анализа буџета, односно није анализирано ко је корисник јавних средстава и у којој мјери, издвојили би да Општина значајна средства издваја за пронаталитетну политику, гдје се посебно истиче стимулација наталитета и стипендирање студената. Такође, из буџета се финансира боравак жртава насиља са подручја општине Модрича у Сигурној кући (углавном жена и дјевојчица), као и пројекти којима се унапређује положај жена, тј. покретање сопственог бизниса и остваривање субвенција за предузећа која запошљававају жене. Свакако је битно напоменути да Општина издваја и средства којима подржава рад великог броја удружења, од којих у већем броју случајева водећу улогу имају жене, како саме чланице, тако и предсједнице истих. У сфери спорта, Општина финансира велики број клубова, од којих са поносом можемо рећи, два имају искључиво припаднице женског пола, одбојкашки и фудбалски клуб.

Међутим, родно одговорни буџети нису само намијењени за једну популацију, односно жене или мушкарце, него представља буџете чији исходи имају једнаке ефекте и за жене и мушкарце. Мишљења смо да смо у друштву гдје водећу улогу има мушка популација, те је већина буџетских средстава усмјерена управо на њих, па је осврт на давања за други пол свакако једна од битних ствари за напоменути, јер се на овај начин не запостављају поменуте категорије.

Да би испунили сваки од корака и почели радити по принципу родног буџетирања, потребно је уложити много времена и труда, али се надамо да ће временом надлежне институције на државном, али и локалном нивоу препознати потребу за анализом стања у овој и свим областима гдје је равноправност полова стављена као неприоритетна ставка.

4.4. Демографски подаци о општини Модрича

Демографска кретања су релевантна и полазна основа за област становништва. Ова кретања представљају импугне за израду сваког документа. Демографска слика на подручју општине Модрича из године у годину све је гора због израженог пада наталитета и раста морталитета, те због евидентнијег старења популације.

Према званичном и објављеном попису Агенције за статистику Босне и Херцеговине из 2013. године на територији општине Модрича живјело је укупно 25.720 становника, што представља 2,1% од пописаног становништва РС. Према попису становништва из 1991. године, Општина је имала 35.413 становника, односно 27% више становника. Разлози смањења становника су миграције становништва у ратним и послератним годинама, те расељавање изван граница БиХ.

Према тренутним подацима Републичког завода за статистику Републике Српске у 2021. години у општини Модрича живјело је 23.183 становника, а вриједност природног прираштаја варира из године у годину, али је и стално негативног карактера.

Година	Укупно рођених	Укупно умрлих	Природни прираштај
2017	175	333	-158
2018	180	359	-179
2019	178	371	-193
2020	176	425	-249
2021	183	420	-237

Континуитет пада природног прираштаја указује на све већи број умрлих лица у односу на рођене. Основни разлози негативне популационе политике, односно пада наталитета у општини Модрича, па и на нивоу Републике Српске су посљедица незапослености, политичких криза, а на смањење броја рођених посебно утиче емиграција младог репродуктивног становништва, помијерање границе за ступање у брак и одгајање рађања услед лоше економске ситуације.

Са становишта старосне структуре, према процјени Републичког завода за статистику Републике Српске у 2020. години, на територији општине Модрича најбројнији су становници између 15-64 године старости, односно 66% становништа општине Модрича. Тај број истовремено представља и укупно радно способно становништво. 22% становника припада категорији старих, а 12% чине млади испод 15 година старости. Полна структура у општини Модрича је готово изједначена, односно 51% становника чини женска популација, а 49% мушка популација.

Територија Модриче обухвата укупно 24 мјесне заједнице, 5 градских (Модрича I, Модрича II, Модрича III, Модрича IV и Модрича V), 2 приградске (Добриња и Таревци) и 17 сеоских (Бабешница, Борово Поље, Ботајица, Врањак, Врањак 1, Гаревац, Дуго Поље, Кладари Горњи, Кладари Доњи, Копривна, Копривнска Требава, Крчевљани, Милошевац,

Ријечани, Скугрић, Толиса и Чардак). Према подацима Пописа 2013. године, свега 36% становништва насељава урбане дијелове Општине док 64% њих живи у руралним крајевима.

Преглед миграционих кретања становништва у општини Модрича указује на промјене и позитиван миграциони салдо за период 2016-2017. година, као и период 2020-2021. година, односно већи број досељених лица у односу на оне који су напустили општину, док у 2018. и 2019. години имамо негативан салдо. Разлози за миграцију су бројни, од образовања и запошљавања до потраге за бољим квалитетом живота. Треба напоменути да се исељавају махом радно способни грађани, што се у коначници огледа и у смањењу способне радне снаге на територији општине.

4.5. Тренутно стање равноправности полова по областима

4.5.1. Спрјечавање и сузбијање насиља по основу пола

Насиље у породици представља свака радња насиља члана породице или породичне заједнице којом се угрожава спокојство, психички, тјелесни, сексуални или економски интегритет другог члана породице или породичне заједнице.

На основу Закона о заштити од насиља у породици на подручју сваке јединице локалне самоуправе у Републици Српској дефинисано је закључење Протокола о поступању у случајевима насиља представника свих установа, органа и организација које пружају заштиту, помоћ и подршку жртвама насиља у породици.

Протокол о поступању и сарадњи надлежних субјеката заштите у случајевима насиља у породици на подручју општине Модрича усвојен је на 6. редовној сједници Скупштине општине Модрича одржаној 22.06.2021. године. Потписници Протокола су: Општина Модрича, Полицијска станица Модрича, ЈУ Центар за социјални рад Модрича, ЈЗУ Дом здравља Модрича, Центар за ментално здравље, Основни суд Модрича, ОШ „Свети Сава“ Модрича, ОШ „Сутјеска“ Модрича, СШЦ „Јован Цвијић“ Модрича и УГ „Будућност“ Модрича.

Усвајању овог Протокола претходио је протокол усвојен 2008. године који је измијењен због измјене законских прописа.

Крајњи корисници Протокола су сви чланови породице, укључујући директне жртве (већином жене), као и жртве које свједоче насиљу (већином дјеца), као и учиниоци насиља. Насиље у породици представља свака радња насиља члана породице или породичне заједнице којом се угрожава спокојство, психички, тјелесни, сексуални или економски интегритет другог члана породице или породичне заједнице.

Протоколом је дефинисано да Општина Модрича има улогу координатора, односно да прикупља податке о насиљу и обједињене податке упућује на скупштину у виду

информације једном годишње. Сви наведени субјекти заштите редовно достављају податке о стању насиља са аспекта њихове улоге у том процесу.

Први и руководећи принцип поступања свих потписника Протокола је заштита сигурности жртве, заустављањем насиља и спрјечавањем понављања насиља, водећи рачуна о избјегавању додатне виктимизације и повређивања жртве.

У сврху приказивања доступних података приказаћемо податке достављене од стране Центра за социјални рад за 2021. годину.

Облици насиља разврстани према полу у наведеном извјештајном периоду су сљедећи:

Облик насиља у породици	Пол жртве		Укупно
	М	Ж	
Угрожавање спокојства	4	11	15
Психичко насиље	2	4	6
Физичко насиље	0	6	6
Сексуално насиље	0	1	1
Економско насиље	0	1	1
Укупно:	6	23	29

Када је у питању старосна и полна структура и инвалидитет жртава ситуација је сљедећа:

Старосна група	Пол		Укупно	Лица са инвалидитетом		
	М	Ж		М	Ж	Укупно
0–4	2	5	7	0	1	1
5–9	2	7	9	0	1	1
10–14	4	3	7	0	0	0
15–19	0	4	4	0	1	1
20–34	0	3	3	0	0	0
35–44	0	5	5	0	0	0
45–54	0	3	3	0	0	0
55–64	0	1	1	0	0	0
65–74	2	1	3	0	0	0
75 и више	0	2	2	0	0	0
Укупно:	10	34	44	0	3	3

Односи учиниоца насиља у породици са жртвом су сљедећи: супруг – супруга (5 случајева), супруга – супруг (1 случај), ванбрачни партнер – ванбрачна партнерка (7 случајева), бивши партнер – бивша партнерка (1 случај), отац – син млађи од 18 година (5 случајева), син – отац (2 случаја), син – мајка (2 случаја), отац – кћи млађа од 18 година (3 случајева), очух – пасторак/пасторка (1 случај) мајка – кћи млађа од 18 година (1 случај),

крвна веза гдје очинство није признато, а живе заједно (6 случајева) и однос унук – бака (1 случај).

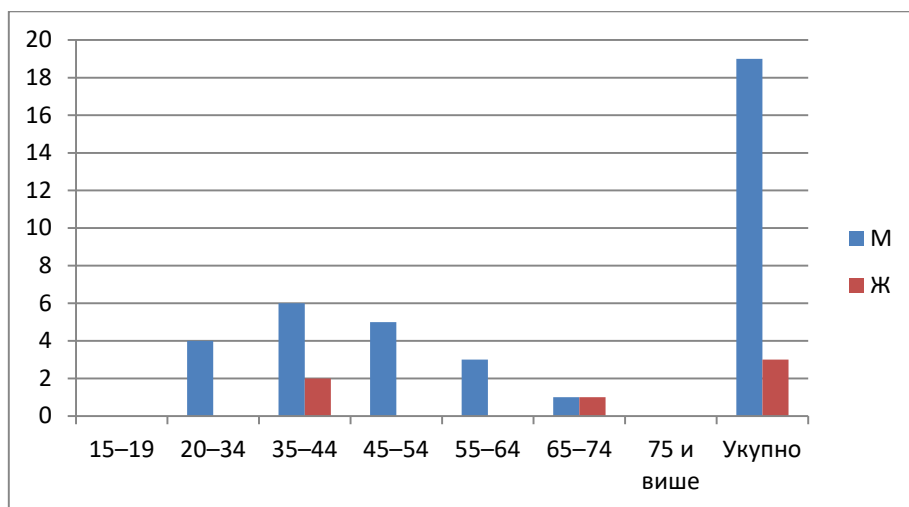
Према мјесту становања 31 жртва насиља долази из урбаног подручја, а 13 из руралног. Социоекономски подаци о малољетним жртвама су сљедећи:

Социоекономски подаци малољетних жртва		Број
Ученици – основна школа		11
Ученици – средња школа		2
Предшколски узраст		1
Дјеца и омладина са сметњама у развоју		3
Дјеца под старатељством		0
Укупно:		26

Социоекономски подаци о пунољетним жртвама су сљедећи:

Социоекономски подаци пунољетних жртва		Број
Према радном статусу	Запослени	5
	Незапослени	7
	Пензионери	5
	Нису никада радили	1
Према врсти прихода	Корисници права на новчану помоћ према Закону о социјалној заштити	1
	Корисници новчаних права према Закону о дјечијој заштити	4
	Живе од свог рада	5
	Други извори прихода	8
Према образовној структури	Доктор наука	0
	Магистар наука	0
	Мастер	0
	ВСС	2
	ВШС	0
	ССС	7
	ОШ	5
	НСС	4
Студенти	0	
Према имовинском статусу	Не посједује никакву имовину	10
	Посједује непокретну имовину (стан, кућу, локал, земљиште, шуму и др.)	8

Када су у питању починиоци насиља полна и старосна структура учинилаца је приказана у наредном дијаграму:

У укупној структури налазе се 22 учиниоца насиља, од тог броја 19 учинилаца су мушкарци и 3 особе женског пола. Такође су идентификовани социоекономски подаци о учиниоцима насиља и изгледају овако:

Социоекономски подаци пунољетних учинилаца		Број
Према радном статусу	Запослени	5
	Незапослени	13
	Пензионери	2
	Нису никада радили	2
Према врсти прихода	Корисници права на новчану помоћ према Закону о социјалној заштити	2
	Корисници новчаних права према Закону о дјечијој заштити	4
	Живе од свог рада	7
	Други извори прихода	9
Према образовној структури	Доктор наука	0
	Магистар наука	0
	Мастер	1
	ВСС	0
	ВШС	0
	ССС	10
	ОШ	5
	НСС	6
Студенти	0	
Према имовинском статусу	Не посједује никакву имовину	12
	Посједује непокретну имовину (стан, кућу, локал, земљиште, шуму и др.)	10

Из наведене анализе се види да је већина учинилаца насиља незапослена и нижег степена образовања.

Једна од предузетих мјера према жртвама насиља у породици је збрињавање жртава насиља у породици. Сигурна кућа у Модричи је једна од укупно 3 сигурне куће које

постоје у Републици Српској (Бања Лука, Бијељина и Модрича), уписана 2013. године у Регистар сигурних кући код Министарства породице, омладине и спорта РС и у чланству је Сигурне мреже БиХ – мреже организација у БиХ које реализују мјеру сигурне куће. Оснивач Сигурне куће у Модричи је Удружење грађана „Будућност“.

У Сигурној кући је у 2021. години посебну мјеру подршке и збрињавања користило 29 особа (11 жена и 18-оро дјеце, од чега је двоје дјеце без родитељске пратње) са подручја општине Модрича. Троје корисника је у Сигурној кући боравило у два наврата у току прошле године. Све особе су смјештене на основу рјешења надлежног центра за социјални рад, а није било пријема корисница у сигурну кућу на лични захтјев.

У 2020. години у Сигурној кући укупно је боравило 7 особа (4 жене са двоје дјеце и једно дијете без родитељске пратње са подручја општине Модрича. У 2019. години у Сигурној кући укупно је боравило 14 особа (3 жене са 8-оро дјеце и троје дјеце без родитељске пратње) са подручја општине Модрича.

Услуге које пружа Сигурна кућа су: правна и психо – социјална помоћ, физичка заштита, здравствена њега, педагошке активности са дјецом те радно – окупационе активности, односно економско оснаживање, као и After care (брига послје) и СОС телефон.

Са корисницима и њиховом дјецом ради се на савладавању различитих вјештина (кројења, шивења, кувања, декупаж технике осликавања предмета), које доприносе да се жене и дјеца у сигурној кући осјећају корисним и опуштенијим. Све окупационе активности у којима учествују кориснице сигурне куће имају изузетан ефекат на изградњу њихове позитивне слике о себи и њихово осамостаљење. Жртве насиља укључују се и у активности економског оснаживања с циљем изналажења начина за њихово економско осамостаљивање као начин за прекид круга насиља у којем се налазе најчешће због економске зависности. Све остале услуге су законом предвиђене, а активности економског оснаживања су нешто додатно што се пружа у сигурној кући јер је УГ „Будућност“ тај сегмент препознало као значајан за излазак из круга насиља.

Свака корисница има свој досије са најбитнијим подацима везаним за збрињавање. Обављају се улазни интервјуи са свим примљеним особама, како је утврђено процедуром збрињавања у сигурну кућу. Потписани су Уговори о боравку у сигурној кући са сваком од корисница, при чему су упознате са правилима кућног реда. Све кориснице су потписале изјаве о добровољном боравку у сигурној кући.

Контакте са институцијама примарно обавља Водитељица сигурне куће, а у случају спријечености овлаштена особа. Сигурна кућа сарађује са надлежним институцијама на свим нивоима, а највећи дио сарадње одвија се по збрињавању жртве у сигурну кућу. Највећа комуникација остварује се са Центром за социјални рад Модрича, путем телефона, а у циљу размјене информација на бази појединачних случајева. Сарадња са другим потписницима Протокола је такође успјешна и адекватна, а у учесталости контаката предњачи Полицијска станица Модрича, образовне и здравствене установе, док се сарадња са правосудним институцијама одвија по захтјевима суда и по потреби.

Социјална анамнеза се сачињава у првим данима по пријему у сигурну кућу, а у протеклом периоду спроведено је 89 савјетовања социјалне раднице. Корисницама су обезбијеђена и бесплатна правна савјетовања, а у 2021. години обављено је 31 савјетовање те врсте. Ријеч је обично о основним информацијама по питању остваривања права која се

тичу бриге и заштите дјече, успостављања функционалних родитељских односа, те прекида брачне заједнице и евентуалне подјеле имовине.

У протеклом периоду обављане су психолошке кризне интервенције, како би кориснице и дјеца лакше поднијеле посљедице кризног догађаја. Опоравак жена жртава насиља је дугачак и тежак пут и потребна им је интензивна психолошка подршка. Код жртава насиља нарушен је доживљај базичне сигурности, снижено самопоуздање и самопоштовање, присутна је стална стрепња и страх од поновног повређивања, стид и срамота, што и карактерише прву фазу виктимизације. У оквиру психолошке помоћи одржано је 58 индивидуалних сесија са дјецом и 38 сесија са женама. Поред тога, одржано је 16 групних сесија са дјецом и 5 са женама.

Рехабилитација жена и дјече кроз окупационе активности у сигурној кући је важан сегмент у опоравку и реинтеграцији. Ове активности су омиљене код свих корисница, јер им пружа могућност да се одвоје од проблема због којег су смјештене у Сигурну кућу. У зависности од афинитета, кориснице се саме опредјељују који вид психосоцијалне рехабилитације кроз окупационе активности им најбоље одговара. Разноврсни програми обухваћени овом активношћу су:

1. Оригами техника (прављење украсних предмета од папира)
2. Декупаж техника
3. Прављење предмета од гипса
4. Шивање и кројење
5. Кухање (сланих и слатких јела)
6. Сликање на платну
7. Израда украсних предмета од рециклираног старог папира
8. Повртларство (узгој поврћа, прерада поврћа и воћа)

Излагање насиљу има дуготрајне посљедице по дјецу у виду депресије, граничне организације личности, трансгенерацијског преношења злостављања. Оно што је заједничко дјечи која су била жртве насиља и оних која су били свједоци насиља јесте могућност појаве агресивног и деликвентног понашања у каснијем периоду живота. Психолог са дјецом ради на отклањању осјећаја кривице, јер најчешће они окривљују себе зашто нису предузели нешто да насиље спријече и јачању личних ресурса да превазиђу страх и схвате своју улогу у цјелокупној ситуацији. Дјеца без родитељске пратње захтијевају посебну заштиту и подршку, нарочито када је родитељ/старатељ процесуиран те је од стране надлежног тужилаштва наложена мјера посебне заштите. У таквим случајевима дјеца су под сталним надзором, одводе се у школу и враћају у сигурну кућу. У ноћним сатима, викендом и празницима дежурају по двије, а не једна особа, како је уобичајено када су у сигурној кући мајке са дјецом. Дјеца без родитељске пратње захтјевају посебну бригу и пажњу и приликом збрињавања ових жртава јако је важно имати што интензивнију комуникацију са надлежним центром за социјални рад због осјетљивости категорије.

Здравствена њега и праћење здравственог стања је редовна активност. Обавља је медицинска сестра, а састоји се у надзору над терапијом, савјетовањима о здрављу, развијање хигијенских вјештина, посредовање и пратња код одласка љекару.

Физичка заштита особа збринутих у сигурну кућу обезбјеђује се на 24-сатном нивоу. У ноћним сатима присутно је дежурство, које се појачава када је то неопходно.

Цијели објекат сигурне куће је покривен видео надзором, како би се спријечила и смањила могућност опасности која долази споља.

По изласку из Сигурне куће проводи се активност After care-a (брига после) гдје се кроз мониторинг посјете прати стање и напредак жртве на опоравку од преживљеног насиља. Подршка и третман са женама и дјецом наставља се и након изласка из Сигурне куће, то је активност која се проводи од стране особља Сигурне куће и Мушког центра, самостално или у сарадњи са надлежним Центром за социјални рад. Теренским посјетама сагледава се породична динамика, да ли примјењују стечене вјештине асертивне комуникације и психосоцијалну стабилност. Од посебног значаја је рад са дјецом, јер поред терапијског рада, дјелује се и превентивно како дјеца не би усвајала друштвено неприхватљива понашања. Издваја се рад са дјецом разведених родитеља, гдје се погоршава квалитет односа дјетета и родитеља са којим не живи, из разлога што дјеца имају мању емоционалну, финансијску и практичну помоћ од родитеља са којим не живе. Због тога се однос дјече и родитеља погоршава. Циљ је да дјеца немају у свом развоју посљедице у друштвеним односима са људима из свог окружења. Такође, врши се анимација и подстицање грађана да помогну породицама ниског социо-економског статуса, како би имали основне животне намирнице у овом веома тешком времену.

Обављање теренских посјета отежала је појава пандемије. У току 2021. године обављено је укупно 39 теренских посјета, од тог броја 6 посјета за жртве одмах по напуштању сигурне куће, од чега је једна била у сарадњи са Центром за социјални рад Модрича.

СОС телефон је кратки четвороцифрени број (1264) који је бесплатан за позиваоце који га контактирају захваљујући сарадњи успостављеној између УГ „Будућност“ и надлежних ентитетских институција. Телефон је активан од 0-24 сата и све особе су оспособљене за пружање основне подршке женама и дјечи жртвама насиља. О броју запримљених позива на мјесечном нивоу извјештава се према Министарству породице, омладине и спорта РС. Путем СОС телефона волонтерке хитно дјелују у случају потребе, те пружају основне информације о свим питањима везаним за превенцију и заштиту од насиља у породици. Позиви су бесплатни, а разговори анонимни и повјерљиви. Особље које ради на СОС телефону чине обучене волонтерке које су ту да саслушају, пруже емотивну подршку и дају информације о могућностима за излазак из насиља. Добро су упознати са процедурама које предузимају институције и организације које се баве превенцијом и заштитом од насиља у породици. Укупно је запримљено 2362 позива у 2021. години, али је ријеч о позивима и из других мјеста у Републици Српској, не само из Модриче. Жене чине 95,7% позивалаца на СОС телефон.

У оквиру превенције насиља у породици и родно заснованог насиља у току 2021. године у оквиру Ресурсног центра (служба УГ „Будућност“ различитог спектра дјеловања која се бави подршком свим особама из локалне заједнице) обављено је 155 бесплатних правних услуга за ширу заједницу, објава низа текстова правне тематике на друштвеним мрежама, као помоћ и подршка жртвама насиља током ванредне ситуације, бесплатно online савјетовање доступно је од марта 2020. године, 28 психолошких савјетовања за жене са подручја општине Модрича, а у оквиру третмана ситуације коју узрокује насиље у породици. У оквиру Мушког центра реализовано је 16 савјетовања за мушкарце из заједнице, а који самостално не могу рјешити актуелне проблеме који видно ометају

њихово функционисање како у породичном, тако и у јавном животу, а психосоцијални третман од 14 сесија успјешно је завршило 26 мушкараца.

Такође, УГ „Будућност“ реализовало је заговарачке активности, од којих су најзначајније:

- Учесће у активностима израде подзаконских аката везаних за Закон о заштити од насиља у породици,
- Учесће у раду Радне групе за израду Стратегије за борбу против насиља над женама РС за период 2020 – 2024. године и извјештавање по Стратегији,
- Заговарање за усвајање протокола у локалним заједницама у складу са Законом о заштити од насиља у породици и потписивање Протокола,
- Праћење примјене Истанбулске конвенције и извјештавање о примјени,
- Кампања 16 дана активизма – међународна кампања борбе против родно – заснованог насиља.

4.5.2. Јавни живот и доношење одлука

Равноправност полова у области јавног живота се може сагледати кроз равноправну заступљеност жена и мушкараца на позицијама доношења одлука.

На свим нивоима власти у БиХ, на мјестима одлучивања у политици, жене су мање заступљене од мушкараца. У локалним законодавним тијелима у БиХ, просјечна заступљеност жена износи 18%.

У Општини Модрича од укупно 88 запослених особа (радници и функционери), 44 особе су мушког и 44 особе женског пола.

Однос носилаца највиших положаја у Општинској управи Модрича је сљедећи:

Функција	Пол
Предсједник скупштине	мушки
Потпредсједник скупштине	женски
Начелник општине	мушки
Замјеник начелника	мушки

Скупштина општине Модрича укупно броји 27 одборника, од тог броја 7 је жена односно 26%. Сличан проценат учешћа особа женског пола је и у радним тијелима скупштине:

Назив комисије/одбора/савјета	М	Ж	Укупно	Предсједник
Комисија за избор и именовања	5	0	5	М
Верификациона комисија	1	2	3	М
Комисија за прописе	3	2	5	М
Комисија за награде и признања	3	2	5	М
Комисија за вјерска питања	3	2	5	Ж
Комисија за равноправност полова	1	4	5	Ж
Комисија за буџет и финансије	4	1	5	М

Одбор за безбједност заједнице	2	3	5	М
Одбор за друштвени надзор и представке	3	2	5	М
Одбор за регионалну и међународну сарадњу	4	1	5	Ж
Одбор за заштиту природних добара и животне средине	4	1	5	М
Одбор за етички кодекс	4	1	5	М
Савјет за привреду и развој	6	3	9	М
Савјет за спорт	5	0	5	М
Савјет за културу и образовање	1	4	5	Ж
Савјет за питања младих	5	0	5	М
Савјет за урбанистичко планирање, грађење и стамбено – комуналне дјелатности	4	1	5	М
Савјет за здравствену и социјалну заштиту	3	2	5	Ж
Савјет за развој пољопривреде и села, водопривреде и шумарства	5	0	5	М
Укупно:	66	31	97	

Од укупно 19 радних тијела на челу 5 радних тијела су особе женског пола (26%).

Када су у питању запослени, распоред мушкараца и жена по одјељењима / службама је сљедећи:

Р.бр.	Назив одјељења/службе	М	Ж	Укупно
1.	Кабинет начелника	2	3	5
2.	Одјељење за пријемну канцеларију и информисање	5	8	13
3.	Одјељење за борачко – инвалидску заштиту и информисање	6	6	12
4.	Одјељење за привреду и друштвене дјелатности	5	6	11
5.	Одјељење за финансије	4	5	9
6.	Одјељење за просторно уређење, стамбено – комуналне послове и екологију	7	4	11
7.	Одјељење за инспекцијске послове и комуналну полицију	6	5	11
8.	Стручна служба скупштине општине и начелника општине	6	6	12
	Укупно:	41	43	84

На челу одјељења су равномјерно распоређене особе, односно 3 су начелнице и 3 начелника одјељења.

Такође, равномјерно је распоређен и број особа на директорским позицијама институција чији је оснивач општина и то: 6 особа мушког пола (ЈУ Центар за социјални рад, ЈЗУ „Апотека“, ОШ „Свети Сава“, ЈП Српски културни центар, ЈУ Културно – спортски центар, ЈУ „Туристичка организација Модрича“) и 5 особа женског пола (ЈЗУ Дом здравља, ЈПУ „Наша радост“, ОШ „Сутјеска“ СШЦ „Јован Цвијић“, ЈУ Развојна агенција Модрича).

Као посебан облик непосредног учешћа грађана у локалној самоуправи формиране су мјесне заједнице. Учешће особа мушког и женског пола у савјетима мјесних заједница је сљедеће:

Назив мјесне заједнице	М	Ж	Укупно
Бабешница	3	2	5
Борово Поље	3	2	5
Ботајица	5	0	5
Врањак	3	2	5
Врањак 1	3	2	5
Гаревац	4	3	7
Добриња	6	1	7
Дуго Поље	5	2	7
Кладари Горњи	3	2	5
Кладари Доњи	2	3	5
Копривна	4	3	7
Копривнска Требава	3	2	5
Крчевљани	3	2	5
Милошевац	4	3	7
Модрича 1	3	4	7
Модрича 2	3	4	7
Модрича 3	4	3	7
Модрича 4	6	1	7
Модрича 5	4	3	7
Ријечани	3	2	5
Скугрић	4	3	7
Таревци	4	3	7
Толиса	3	2	5
Чардак	3	2	5
Укупно:	88	56	144

На мјесту председника савјета свих 24 мјесне заједнице су мушкарци.

4.5.3. Рад, запошљавање и приступ економским ресурсима

Општина Модрича изразито је богата плодном земљом и малим водотоцима, а са друге стране, Модрича је и град са значајном индустријском традицијом. У Модричи су развијене гране индустрије, као што су обућарска, текстилна, хемијска, дрвна, производња хране, пића и друге.

Осим индустрије, општина Модрича се у великој мјери ослања на развој пољопривреде. Скоро двије трећине земљишта (62%) на простору општине Модрича чини пољопривредно обрадиво земљиште, а учешће ораница са повољним бонитетом земљишта добра је претпоставка за развој ратарске и повртарске производње.

Од укупно 22.431ha пољопривредних површина под ораницама је 72,50%, воћњацима 10,25%, ливадама 5,62%, и пашњацима 11,63% пољопривредних површина.

Према подацима Одјељења за привреду и друштвене дјелатности у ратарској производњи највише су заступљена жита (кукуруз, пшеница, јечам) и крмно биље, а најмањи проценат заузима индустријско биље (дуван, соја), у повртарској производњи највише се производи кромпир, док је у воћарској производњи најзаступљенија шљива, затим јабука, крушка и вишња.

Од укупног броја регистрованих пољопривредних газдинстава на подручју општине који износи 260, жене су власнице 25 регистрована газдинства (9,62%). Већина власника су мушкарци док је положај жена на селу нарочито угрожен и неравноправан јер оне брину о економском опстанку својих породица, а њихов рад није плаћен. Оне добијају мало или готово нимало признања за своје напоре, и често им је ускраћен приступ резултатима њиховог рада или користима развојног процеса и отежана њихова мобилност.

На подручју општине дјелују и 4 пољопривредне задруге од којих само једна задруга окупља 33 коопераната (32 жене и један мушкарац). Кооперанти задруги испоручују воће и поврће.

Иако је нагласак на развоју кључних производних дјелатности, у Модричи је највећи број запослених у предузетничким радњама (трговинске, угоститељске, занатске,

занатско-трговинске), тако да Општина улаже напоре да и овим привредним субјектима пружи бројне административне олакшице у свакодневном пословању. Од укупно активних 463 предузетничке радње 205 власника радњи су особе женског пола (44,28%). Највише су заступљене у трговини на мало, дјелатностима припреме и послужења хране и пића и личним услужним дјелатностима као што су фризерски и козметички салони.

Када је у питању пружање подршке и помоћи за развој женског предузетништва несебичну помоћ предузетницама у реализацији њихових планова пружају Одсјек за локално економски развој Општине Модрича и Развојна агенција општине Модрича.

Однос између укупног броја и запослених и незапослених лица на подручју општине Модрича је сљедећи:

Година	Број запослених лица	Број незапослених лица
2017	4335	3206
2018	4465	2531
2019	4680	2122
2020	4559	1302
2021	4534	1102

Упоредна анализа запослених и незапослених особа показује да је број запослених на скоро истом нивоу, а број незапослених лица на крају 2021. године је у односу на 2017. годину смањен за 291%. На драстично смањење броја незапослених лица утицао је одлив радно способног становништва, као и законска промјена здравственог осигурања на основу које се на евиденцији Завода за запошљавање налазе само активни тражиоци запослења.

Када је ријеч о старосној структури незапослених на подручју општине Модрича, према подацима Завода за запошљавање – Биро Модрича ситуација је сљедећа:

Старосна структура	Број незапослених лица		
	2019	2020	2021
Од 15 – 18 година	1	0	0
Од 18 – 20 година	96	70	55
Од 20 – 24 године	219	142	123
Од 24 – 27 година	186	117	99
Од 27 – 30 година	150	71	90
Од 30 – 35 година	215	142	111
Од 35 – 40 година	200	107	79
Од 40 – 45 година	222	143	107
Од 45 – 50 година	229	137	101
Од 50 – 55 година	258	159	117
Од 55 – 60 година	215	147	141
Од 60 – 65 година	131	67	79
Укупно:	2122	1302	1102

Квалификациона структура незапослених лица је сљедећа:

Квалификација	2019		2020		2021	
	М	Ж	М	Ж	М	Ж
НК	374	211	155	109	128	81
ПК-НСС	19	12	6	6	6	3
КВ	476	253	263	177	224	158
ССС	224	350	152	265	123	239
ВКВ	6	1	4	1	6	0
ВШС	10	4	6	2	2	1
ВШС сп	1	0	0	0	0	0
ВСС 180 ECTS	9	30	4	19	4	22
ВСС 240 ECTS (4, 5 и 6 год.)	43	90	38	86	35	62
Мастер 300 ECTS	3	4	1	5	2	4
Магистар	1	1	1	1	1	0
ВСС 360 ECTS	0	0	0	1	1	0
Доктор наука	0	0	0	0	0	0
Укупно:	1166	956	630	672	532	570

Млади изразито тешко налазе запослење због ниске привредне активности и недовољног броја радних мјеста, док старије особе у раздобљу 50 – 65 година имају потешкоћа у налажењу посла због незаинтересованости послодаваца за оваквом врстом радне снаге. Потребно је развијати програме који нарочито третирају ове двије рањиве групе регистрованих запослености кроз активне мјере социјалне политике, како би се отклониле негативне последице велике незапослености ових група. Када су у питању млади потребно је успоставити редовне механизме обављања стручне праксе и приправничког стажа након редовног образовања, као и програме доквалификација и преквалификација младих према потребама тржишта.

Највећи број незапослених су лица са нижим квалификацијама школске спреме (НК, КВ и ССС) што значи да не постоје активни производни капацитети који би могли упослити овај кадар.

4.5.4. Образовање, наука, култура и спорт

На подручју општине Модрича постоје сљедеће образовне институције: јавна предшколска установа, двије градске централне основне школе, у које је укључено петнаест подручних основних школа и Средњошколски центар у коме се образују ученици за занимања трећег и четвртог степена. На подручју општине Модрича нема високообразовних установа.

Предшколско образовање се одвија у оквиру ЈПУ „Наша радост“ која има двије организационе јединице и укупно 45 запослених особа (од тог броја 2 су мушкарца). У радној 2021/22 години у предшколској установи је укупно било 243 дјетета (142 дјечака и 101 дјевојчица) подијељених у 11 васпитних група. Међутим, послеведеног конкурса

на чекању је остало још 57-оро дјеце. Вртић је изашао у сусрет родитељима, повећањем броја дјеце у групама и формирањем нове мјешовите групе, па тренутни број дјеце по групама је сљедећи:

Узраст	Број група	Број дјеце	Дјечаци	Дјевојчице
До 2 године	1	20	9	11
2-3 године	2	36	23	13
3-4 године	2	48	24	24
4-5 година	4	103	52	51
5-6 година	2	61	25	36
мјешовита	1	25	13	12
Укупно:	12	293	146	147

Основно образовање се одвија у двије централне основне школе. ОШ „Свети Сава“ има 8 подручних школа (Копривна, Врањак 1, Дуго Поље, Копривнска Требава, Бријестово, Ботајица, Ријечани Горњи и Таревци), а ОШ „Сутјеска“ има 7 подручних школа (Скутрић, Толиса, Крчевљани, Кладари Доњи, Милошевац, Мишићи-Потпоље и Модрича 5). У школама је тренутно запослено: 139 радника (35 особа мушког пола и 104 особе женског пола) у ОШ „Свети Сава“, а у ОШ „Сутјеска“ 121 радник (40 особа мушког пола и 81 особа женског пола), а број ученика разврстан по годинама и полу је сљедећи:

Школска година	М	Ж	Укупно ученика
ОШ „Свети Сава“			
2020/21	454	426	880
2021/22	439	408	847
2022/23	434	389	823
ОШ „Сутјеска“			
2020/21	393	372	765
2021/22	403	380	783
2022/23	398	380	778

Средњошколско образовање одвија се у оквиру Средњошколског центра „Јован Цвијић“ и укупно га похађа 549 ученика.

Р.бр.	Назив струке	Назив смјера	Број одјељења	Број ученика	
				М	Ж
1.	Гимназија	Општи смјер	1	3	11
		Друштвено – језички смјер	1	0	17
		Рачунарско – информатички смјер	3	25	37
2.	Пољопривреда и прерада хране	Агротехничари	1	11	1
		Агропроизвођач	1	1	3
3.	Економија, право и трговина	Економски техничари	4	34	70
		Трговци	1	0	9

		Пословно – информатички техничар	1	8	21
4.	Електротехника	Техничари електроенергетике	1	20	2
		Техничари мехатронике	1	18	2
		Техничари информационих технологија	1	21	10
		Техничари рачунарства и програмирања	1	20	9
		Електричари електроинсталатери	1	14	0
		Ауто-електричари	2	37	0
		Техничари мултимедија	1	16	8
5.	Машинство и обрада метала	Техничари CNC технологија	3	76	1
		Бравари - заваривачи	2	44	0
УКУПНО:			26	348	201

Иако СШЦ „Јован Цвијић“ смјерове уписа ученика стално прилагођава потребама на тржишту рада број ученика у средњој школи се из године у годину смањује:

Школска година	М	Ж	Укупно
2020/21	344	286	630
2021/22	333	257	590
2022/23	348	201	549

На основу достављених података средњошколског центра укупно је запослено 65 радника, од тог броја 25 је особа мушког пола, а 40 особа женског пола.

Када је у питању број запослених радника у свим образовним установама много је више запослено особа женског пола, него мушког.

Према подацима Одјељења за привреду и друштвене дјелатности број стипендиста које финансира Општина Модрича је сљедећи:

Академска година	М	Ж	Укупно стипендиста
2019/20	60	103	163
2020/21	76	104	180
2021/22	52	90	142

За 2022/23 је расписан јавни конкурс и укупно су одобрене 63 стипендије (29 студената и 34 студенткиње). На основу података наведених у Конкурсу за додјелу стипендија Општине Модрича, а који представљају потребе евидентираних од стране

Завода за запошљавање РС- Биро Модрича, привредног и образовног сектора на подручју општине Модрича дефицитарна занимања која доносе додатне бодове код стипендирања студената су студиј математике, физике, машинства, електротехнике и њемачког језика.

У центру града на Тргу др Милан Јелић смјештен је Српски културни центар (СКЦ) у чијем саставу је и Библиотека „Вук Караџић“ са одјељењима за дјецу и одрасле са око 32000 наслова, као и Кино сала. У оквиру Културног центра налази се Плава сала капацитета 250 особа, намијењена за организовање конференција и сценских перформанси, позоришних представа, као и мање просторије капацитета до 50 особа у којима се одржавају књижевне вечери, јавне трибине, радионице, семинари и разне промоције. Сам хол и ходници пружају могућности излагања слика и осталих умјетничких предмета попут ручних радова, икона, предмета нађених приликом археолошких ископавања и др. Уређена Лјетна бина СКЦ пружа могућности за одржавањем различитих културних манифестација под ведрим небом. У оквиру ове институције културе смјештен је и једини медиј на територији општине - Радио РС - Студио Модрича, који пружа могућност информисања цијеле заједнице.

Културни живот у Модричи свакако обогаћују девет културно-умјетничких друштава: КУД „Актив 4“, КУД „Завичај“, КУД „Зоран Томушиловић Дуго Поље-Ботајица“, КУД „КУД Врањак“, КУД „Милошевац“, КУД „Модрича“, КУД „Требава“, КУД „Младост“ и КУД „Шевко Авдић“, који укупно броје око 600 чланова (70% су особе женског пола).

Општина Модрича у сарадњи са СКЦ-ом, Туристичком организацијом Модрича, осталим организацијама и удружењима организује бројне догађаје и манифестације. Посљедњих година садржајем и масовношћу су се издвојиле манифестације: Видовданска недјеља – културна манифестација поводом Дана општине, Дјечија нова година, Зимски град, гастро сусрети, велики број смотри фолклора као и сајмови од којих се највише издвајају сајам привреде и сеоског предузетништва и сајам рукотворина и зимнице.

Модрича је била и данас је позната као „Град спорта“. То је здрава средина у којој постоји 38 спортских организација и удружења. У склопу Културно спортског центра (КСЦ) се налазе: отворени спортски терени и спортска дворана са капацитетом од око 3.000 гледалаца у којој се одржавају бројна и разноврсна такмичења заједно са градским стадионом капацитета 6.000 гледалаца (1.300 мјеста за сједење), који у свом саставу има и помоћне терене. Они представљају репрезентативне спортске објекте који омогућавају завидне спортске манифестације. Такође, значајно је напоменути да Градски стадион представља један од најмодернијих стадиона у окружењу који задовољава услове играња европских утакмица.

Фудбал и одбојка су свакако најтрофејнији спортови општине. На подручју општине је највише регистрованих фудбалских клубова, али у мањој мјери су заступљени и остали спортови (одбојка, кошарка, тенис, стони-тенис, кајак, борилачки спортови: карате, кик бокс, циу-циу, атлетика и др.). Спортски центар у оквиру којег се налази фудбалски стадион и спортска дворана обогаћен је изградњом објекта затвореног базена прилагођеног лицима са инвалидитетом и са спа центром. Изградњом базена одмах је регистрован и пливачки клуб. Укупан број чланова у свим спортским удружењима износи преко 1.500 чланова, од тог броја 13% су особе женског пола.

4.5.5. Здравље, превенција и заштита

Услуге примарне здравствене заштите на подручју општине Модриче пружа ЈЗУ Дом здравља. Услуге које пружа ова институција су прегледи, дијагностика, лијечење, промоција и превенција здравствене заштите које се пружају путем тимова породичне медицине, затим услуге консултативно специјалистичких служби, лабораторијске, рентген и ултразвучне дијагностике, стоматолошке услуге, хигијенско-епидемиолошке услуге, услуге из области ургентне медицине, менталног здравља и физикалне рехабилитације.

У Дому здравља је укупно запослен 121 радник, од тог броја 48 особа је мушког пола, а 73 особе су женског пола.

Према подацима фонда здравственог осигурања РС, Филијала Добој на подручју општине Модрича укупно је регистрован сљедећи број осигураних лица.

Година	Носилац осигурања	Чланови породице	Укупно
2019	10030	5374	15404
2020	14398	5616	20014
2021	14715	5264	19979

Фонд не води податке о осигураним лицима разврстане по полу.

У оквиру Дома здравља налази се и Консултативно специјалистичка служба гинекологије у оквиру које је ангажована један гинеколошки тим који пружа консултативно-специјалистичке услуге из области гинекологије као и услуге примарног нивоа здравствене заштите жена. Број пружених услуга везаних за репродуктивно здравље жена у 2019. години износи 3661, 2020. године 2159, а 2021. године 1976.

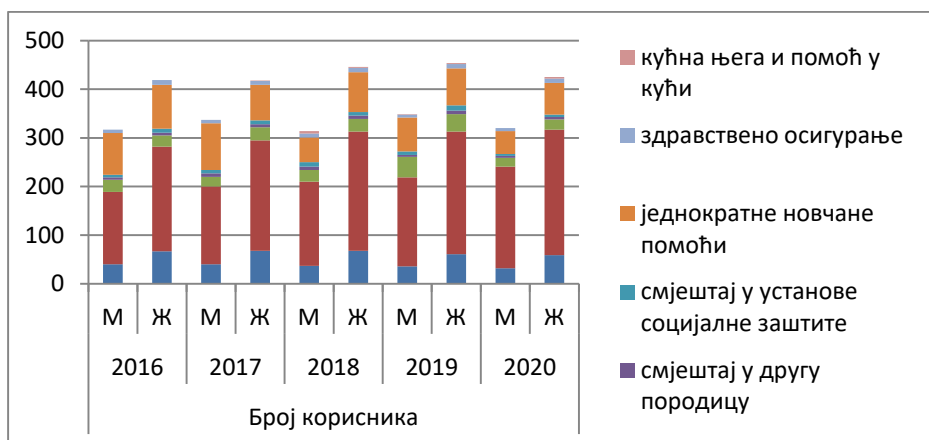
Општина Модрича издваја значајна финансијска средства за стимулацију наталитета и то: суфинансирање вантјелесне оплодње (за све поступке који нису финансирани од стране Фонда здравственог осигурања), надокнада за мајке које су у претходној години родиле треће и наредно дијете по реду рођења и набавку школског прибора за дјецу из породица са четворо и више дјеце који похађају основну или средњу школу или су студенти.

Поред наведеног, за породице са четворо и више дјеце Општина Модрича је обезбиједила стипендије за студенте од прве године студирања. Такође, донијета је Одлука о утврђивању цијене услуга за боравак дјеце у вртићу. По тој одлуци боравак дјеце из породица са четворо и више дјеце је бесплатан за свако дијете уколико су остала дјеца из породице малољетна или се школују.

4.5.6. Социјална заштита

Социјална заштита је један од битних показатеља којим се може сагледати социо-економска ситуација становништва. Корисници социјалне заштите су појединци, чланови породице и породице у цјелини који остварују права и услуге у складу са прописаним законским актима.

Врсте помоћи разврстане по полу, броју корисника и годинама су сљедеће:

Новчани износ средстава распоређен по годинама и врстама помоћи је сљедећи:

Врста помоћи	Износ помоћи у КМ / мјесечно (просјек)				
	2016	2017	2018	2019	2020
Стална новчана помоћ	13.102	13.543	13.421	12.993	13.088
Новчана накнада за нега и помоћ другог лица	45.372	48.467	52.103	55.919	63.465
Друга материјална помоћ	401	463	532	684	466
Смјештај у другу породицу	4.080	4.580	5.091	4.467	5.324
Смјештај у установе социјалне заштите	6.500	6.810	7.296	8.744	8.043
Једнократне новчане помоћи	500	500	500	500	500
Здравствено осигурање	901	944	1.086	1.042	1.013
Кућна нега и помоћ у кући	0	200	950	500	500
Укупно:	70.856	75.507	80.979	84.849	92.399

Анализом података у погледу исплаћене новчане помоћи, установљено је да се највећи дио новца издваја за новчану накнаду за помоћ и нега друге особе што је у 2020. години износило 63.465 КМ односно 69% у односу на укупни просјечни мјесечни износ помоћи. Уочава се благи раст ове врсте помоћи у посматраном периоду од 2016-2020. година. Потом, највише се издваја за сталну новчану помоћ у износу од 13.088 КМ односно 14%.

Поред Центра за социјални рад и Општина Модрича издваја средства за једнократне материјалне помоћи. Укупна издвајања за ту ставку у 2021. години износила су 82.567,40 КМ, а у првих 9 мјесеци 2022. године укупно је издвојено 81.620,57 КМ. Средства се одобравају на основу упућеног захтјева физичких лица за додјелу помоћи. Захтјеви се најчешће упућују за финансирање основних животних трошкова и трошкова лијечења. У 2022. години укупно су одобрена средства за 363 подносиоца захтјева од тог броја особе женског пола су упутиле 221 захтјев, односно 61%.

4.6. Идентификовани проблеми

На основу урађене анализе стања на подручју општине Модрича идентификовани су следећи проблеми:

- Општина Модрича не врши родно одговорно буџетирање;
- Повећан је број особа које бораве у Сигурној кући са подручја општине Модрича (повећава се и број евидентираних насиља у породици);
- На мјесту предсједника савјета мјесних заједница нема ни једне жене, док су као чланови савјета жене заступљене;
- Веома је мали број жена власница пољопривредних газдинстава;
- Мали је број особа женског пола укључен у спортске организације;
- У области здравствене заштите не постоје подаци разврстани по полу;
- Већи је број жена корисница социјалне помоћи у односу на мушкарце.

4.7. Препоруке по областима

Јавни сектор

- Изградити људске капацитете у циљу боље примјене механизма родне равноправности у процесима доношења одлука;
- Истражити разлоге мале заступљености жена на мјесту предсједника савјета мјесних заједница и предложити мјере за унапређење стања;
- Партнерски радити на превенцији и сузбијању насиља над женама и у породици у складу са потписаним Протоколом који је усклађен са позитивним законским прописима у Републици Српској.

Приватни сектор

- Планирати мјере за самозапошљавање жена у сектору пољопривреде.

Сектор цивилног друштва

- Јачати капацитете организација цивилног друштва путем едукација и пројеката;
- Подстицати партнерске односе Општине Модрича са организацијама цивилног друштва.

5. ЦИЉЕВИ И АКТИВНОСТИ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ МОДРИЧА ЗА ПЕРИОД 2023-2026. година

ЦИЉ: Унапређење стања равноправности полова на подручју општине Модрича					
Средњорочни циљ 1: Подизање институционалних капацитета локалне самоуправе за увођење принципа равноправности полова					
Очекивани резултат	Активност	Носилац одговорности	Показатељ напретка у односу на почетно стање	Рок	Извор финансирања
Осигурана равноправна заступљеност полова у одборима, комисијама и радним тијелима Скупштине општине као и на изабраним и руководећим мјестима	Увођење принципа равноправности полова у скупштински материјал и одлуке Скупштине општине усвајањем Одлуке о равноправности полова Општине Модрича	Начелник општине, Комисија за равноправност полова, Скупштина општине	Израђена и усвојена Одлука о равноправности полова Општине Модруча уз поштовање принципа мање заступљеног пола 40% приликом именовања	2023 – 2026.	Општина Модрича
Унапријеђени капацитети комисија и служби за дјеловање у области равноправности полова	Организовање обука на тему равноправности полова и дискриминације на основу пола	Комисија за равноправност полова УГ Будућност	Одржане двије обуке годишње	2023 – 2026.	Агенција за равноправност полова БиХ Невладине организације Домаћи и међународни донатори
Буџет општине садржи процјену утицаја на равноправност полова (родно-	Израђена анализа утицаја принципа родно одговорног буџетирања на буџет општине	Одјељење за финансије Одјељење за привреду и друштвене	% области који садржи процјену утицаја на равноправност полова (родно-	2025-2026.	-

одговорно буџетирање)		дјелатности	одговорно буџетирање)		
	Извјештај о извршењу Буџета општине садржи информације о утицају на (не)равноправност полова кроз буџетске програме	Одјељење за финансије	% области који садржи процјену утицаја на равноправност полова (родно-одговорно буџетирање)	2025-2026.	-
	Обезбијеђена средства за провођење Локалног акционог плана за равноправност полова општине Модрича су планирана у буџету	Одјељење за финансије	% активности по годинама за који су одвојена средства	2024-2026.	Општина Модрича
Унапријеђен систем праћења стања равноправности полова на подручју општине	Израђен извјештај о спровођењу Локалног акционог плана за родну равноправност	Скупштина општине Одјељење за привреду и друштвене дјелатности	Усвојен извјештај о спровођењу Локалног акционог плана за родну равноправност на сједници Скупштине општине	2023 – 2026.	-
Средњорочни циљ 2: Успостављање одрживог локалног демографског развоја					
Унапрјеђење мјера за спровођење пронаталитетне политике	Урађена одлука или правилник о пронаталитетним мјерама на нивоу општине	Кабинет начелника Одјељење за привреду и друштвене	Усвојена одлука или правилник	2023-2024.	-

		дјелатности			
	Обезбјеђена средства за дојелу једнократне новчане помоћи мајкама за новорођено треће, четврто и дијете наредног реда рођења	Одјељење за привреду и друштвене дјелатности Стручна служба Скупштине општине и Начелника општине	Додијељена једнократна помоћ свим породицама које испуњавају услове	2023 – 2026.	Општина Модрича
	Обезбјеђена средства за дојелу једнократне новчане помоћи за набавку школског прибора дјечи из породица са четворо и више дјеце	Одјељење за привреду и друштвене дјелатности Удружење родитеља са четворо и више дјеце „Нада 4“	Број додијељених ваучери за набавку школског прибора	2023 – 2026.	Општина Модрича
Унапрјеђење финансијске подршке рањивим групама жена и мушкараца	Обезбјеђена финансијска подршка породицама са новорођеном дјецом која су у тешком материјалном стању	Одјељење за привреду и друштвене дјелатности Центар за социјални рад	Наставити са осигуравањем редовне подршке породицама са новорођеном дјецом и размотрити посебне критеријуме подршке породицама које су у тешком финансијском стању	2023 – 2026.	Општина Модрича Центар за социјални рад
Средњорочни циљ 3: Спрјечавање и сузбијање насиља у породици					

Унапријеђен мултисекторски одговор на родно засновано насиље Општина доприноси превенцији и заштити од насиља у породици и насиља над женама	Обезбијеђен редован смјештај и збрињавање жртава насиља у породици у Сигурну кућу у Модричи	УГ „Будућност“ Центар за социјални рад Жртве насиља	Број жртава насиља збринутих у Сигурној кући у Модричи	2023 – 2026.	Општина Модрича Министарство породице, омладине и спорта РС
	Израђен извјештај о стању насиља у породици на сједници Скупштине општине Модрича	Центар за социјални рад	Усвојен извјештај на сједници Скупштине општине	2023 – 2026.	-
	Израда информације о примјени Протокола о поступању и сарадњи надлежних субјеката заштите у случајевима насиља у породици на подручју општине Модрича	Одјељење за привреду и друштвене дјелатности	Усвојена информација на сједници Скупштине општине	2023 – 2026.	-
	Допринос превенцији насиља над женама и насиља у породици обиљежавањем Међународне кампање 16 дана активизма у борби против насиља (25.11. – 10.12.)	УГ „Будућност“ Одјељење за привреду и друштвене дјелатности	Одржана кампања	2023 – 2026.	Невладине организације
Подизање нивоа свијести	Организовање едукација на тему	Школе Полицијска	Праћење стања, вођење	2023 – 2026.	-

грађана о свим облицима насиља	насиља за ученике, као и њихове родитеље	станица Модрича	евиденција, сарадња са другим институцијама		
Средњорочни циљ 4: Промоција равноправности полова и примјена једнаких права и једнаког приступа особама мушког и женског пола					
Унапријеђено пружање услуга примарне здравствене заштите постојећем броју пацијената	Израда анализе полне структуре пацијената (корисника услуга примарне здравствене заштите)	Дом здравља Модрича	Спровођење препорука анализе у сврху циљане превенције болести карактеристичних за одређени пол	2023 – 2026.	Дом здравља
Унапријеђена сарадња са организацијама цивилног друштва у области равноправности полова	Кандидовање пројеката невладиних организација са циљем реализације пројеката из области равноправности полова	Начелник општине Одјељење за привреду и друштвене дјелатности	Одобрени и реализовани пројекти из области равноправности полова	2023 – 2026.	Општина Модрича Невладине организације Домаћи и међународни донатори
Побољшање положаја жена на селу	Организовање и учешће жена на сајмовима и изложбама	Одјељење за привреду и друштвене дјелатности – Одсјек за пољопривреду Развојна агенција општине Модрича	Број организованих сајмова Број учесница на сајмовима и изложбама	2023 – 2026.	Општина Модрича Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Невладине организације Домаћи и међународни донатори

	Увезивање жена у кластер регије Добој „Пољокласт“	Одјељење за привреду и друштвене дјелатности -Одсјек за пољопривреду, Кластер “Пољокласт“	Број жена учесница	2023 – 2026.	Општина Модрича Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде РС Домаћи и међународни донатори
	Осигурати финансијску и менторску подршку женама које се баве пољопривредном дјелатношћу с циљем регистрације пољопривредног газдинства	Одјељење за привреду и друштвене дјелатности – Одсјек за пољопривреду	Осигурана менторска подршка Број регистрованих газдинстава чији су ноциоци жене	2023 – 2026.	Општина Модрича Пољопривредна газдинства

6. Мониторинг и евалуација

Мониторинг и евалуација (праћење и вредновање) реализације Локалног акционог плана за равноправност полова општине Модрича омогућава мјерење степена остваривања постављених циљева, дајући такође могућност за предузимање правовремених мјера у циљу евентуалних корекција, те оцјењивање свеукупне успјешности реализације акционог плана.

Овим Акционим планом дефинише се оквир за праћење и евалуацију ради осигурања спровођења Закона о равноправности полова БиХ на локалном нивоу. Спровођење самог ЛАП-а треба да обезбиједи информацију о напретку као и процјену успјешности остваривања циљева.

Мониторинг подразумијева систем прикупљања и обраде података у сврху упоређивања постигнутих резултата са планираним и врши на основу дефинисаних пројектних и програмских индикатора и плана имплементације. Процес прикупљања података за потребе праћења ће бити организован кроз успостављање базе података, која ће омогућити системско ажурирање података. На основу ажурираних података, праћење реализације плана и годишње вредновање вршиће Одјељење за привреду и друштвене дјелатности и о свему извјештавати начелника општине и Скупштину општине Модрича. Наведени извјештај обавезно ће садржавати планиране резултате и степен реализације дефинисаних активности за одређени временски период.